

Min historie

Jeg, Erika Renate Hoffmann, blev født den 9. marts 1939 i Ryckers Kreis Glatz (Schlesien). Mine forældre var Elisabeth Antonie Hoffmann (født Leiter d. 29. november 1912) og Richard Hoffmann (født 11. marts 1910). Min bror hedder Klaus Hoffmann (født 25. december 1937).

Min fars familie havde et bilværksted og min far blev uddannet mekaniker. Min mors familie levede af landbrug og krodrift. Min morbror Fritz Leiter (født 18. februar 1911) blev uddannet "Glassschelifer". Da min mormor døde ung giftede min morfar sig igen, og min mor voksede op med sin halvbror Jorg Leiter. Der var god brug for mors hjælp på kroen og i kurbadene i Bad Reinerz, så hun fik ikke tid til uddannelse.

Før krigen

Mine forældre Elisabeth og Richard Hoffmann blev gift 12. juni 1937 på rådhuset i Bad Reinerz og flyttede ind i et hus i Augustastraße, Breslau. Mine forældre arbejde begge to. Min far som mekaniker og min mor som

ufaglært syerske. Derfor kom min bror Klaus og jeg i børnehave.

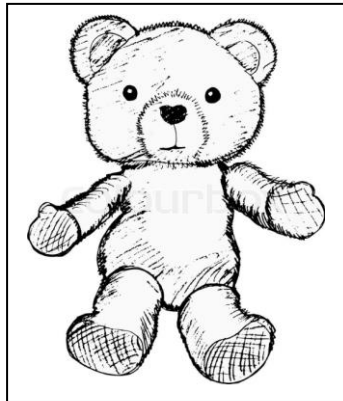
Jeg husker ikke så meget fra Breslau, blot rådhuset, Elisabethkirken og St. Johannes Katedralen som var meget smukke. Huset vi boede i var stort og havde en mørk have.

Min far elskede at lave legetøj til os: Et toetages dukkehus med elektrisk lys og rindende vand. Det blev så fint med min mors syede gardiner og fint dukketøj. Når min morbror Fritz kom hjem fra sine rejser, havde han altid spændende gaver med. En gang havde han en dejlig stor rød sportsvogn med. Den var så stor at vi kunne sidde i. Jeg fik en kæmpe bamse, som senere fik stor betydning for os under flugten fra krigen. I starten var jeg dog bange for den, fordi den var så stor.

En gang imellem besøgte vi morfar på landet. Det var altid spændende at gå på opdagelse. Jeg kan især huske en gang, Klaus var kommet op i klokketårnet og var begyndt at ringe med klokken.

Krigen

Min far blev indkaldt til militæret og sendt til fronten. Det blev en svær tid for mor med os 2 små børn. Vinteren 1944-45 var usædvanlig hård, og der blev udsendt ordre om evakuering, men min mor nægtede at tro på det. Da angrebene på Breslau begyndte, måtte vi søge ly i beskyttelsesrum og det gik pludselig op for mor, at det var alvor. Vi nåede lige at komme med det sidste tog ud af byen. Det var en militærtransport til fronten og vores sidste mulighed for at flygte. Det eneste vi kunne medbringe, var det vi kunne bære. Smykker og penge blev gemt i min store bamse eller i skoene.

Klaus havde et kukur i sin rygsæk. Midt under rejsen begyndte det at slå, til stor fornøjelse for selskabet. På togturen var soldaterne søde mod os og sang blandt andet "Auf der Heide blüht ein kleines Blümelein". Vores rejse endte i en opsamlingslejr tæt på grænsen i Sudetenland.

Det var en barsk omvæltning pludselig at være i en tidligere fabrikshal med hundredvis af flygtninge: Kvinder, børn og gamle mennesker. Alle skulle sove i etagesenge. Jeg blev syg og angrebet af utøj, som kløede så meget, at jeg fik beskyttelses-skiner på armene. Min mor var desperat for at komme væk og

bestak nogen til at hjælpe os over grænsen til Tjecoslovakiet.

Jeg har kun få minder fra det efterfølgende forår. Vi fik serveret lidt mælk i låget fra en mælkejunge og blev vasket i en bæk. Tøjet blev hængt til tørre i naturen. I den periode søgte vi ophold hos mors familie i

Waldheim, Sudetenland. Familien havde en kro, hvor vi boede i et udhus. Mens mor arbejdede i køkkenet, måtte vi klare os selv. Jeg husker, at vi badede i en lille bæk, og tit fandt slanger på en lille skråning. Slangerne var jeg bange for. Det var dog ikke det, som jeg frygtede mest. Det var de tjekiske drenge. De opførte sig som bøller, især når jeg kom tilbage fra indkøb.

På flugt – igen

Efter 2 år i Waldheim kom de russiske tropper og invaderede Sudetenland. Det betød plyndringer og voldtægter. Endnu en gang måtte vi flygte. Denne gang søgte vi tilflugt i skoven, indtil plyndringstogterne sluttede. Desværre gik min mor ikke fri og måtte gennemføre en graviditet. Efter et kaisersnit kom min mor hjem med et spædbarn, og vi måtte endnu en gang flygte. Denne gang ud af Tjekkiet.

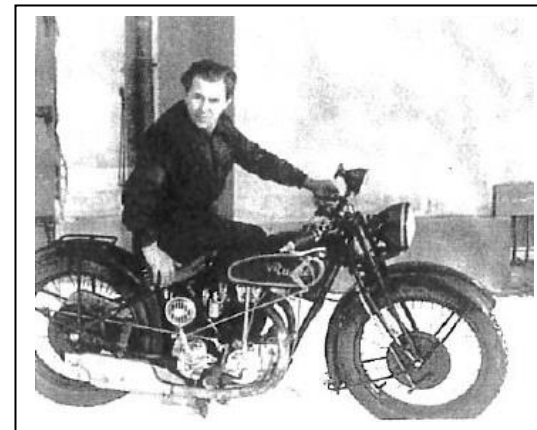
Der blev kun tildelt udrejsetilladelse til dem, som havde et erhverv. Derfor lånte min mor hurtigt en symaskine og kunne dermed overbevise myndighederne om, at hun var selvforsørgende. Men der måtte stadigvæk kæmpes hårdt for at få en plads på en kreaturtransport gennem det sønderbombede land til Mecklenburg.

Det var en forfærdelig tur. Det lille spædbarn skreg uafbrudt, og mor fik brystbetændelse. Togføreren fik medlidenhed med hende og gav hende lov til at hente mælk på en nærliggende gård. Selv om hun varmede mælken i lokomotivet, døde den lille på rejsen, som foregik om natten. Om dagen blev der slået lejr, så vi kunne sove, vaske os og modtage nødrationer for vores rationeringsmærker. Rejsen gennem Tyskland klarede vi 3 med livet i behold. Rejsemålet var Falkenhagen i Mecklenburg. Her blev vi indkvarteret på en gård, og det gjorde os godt. Mor syede for folk, og vi begyndte at gå i skole.

Far

I kampen "Fæstning Breslau" blev far ramt af en granatsplint og han blev indlagt på lasserattet.

Vores lille familie mistede kontakten og vidste intet om hinanden. Da far blev udskrevet, havde russerne meget brug for ham, fordi han var mekaniker. Derfor kom han

til Lohmen, Sächsische Schweiz og blev ansat på et værksted.

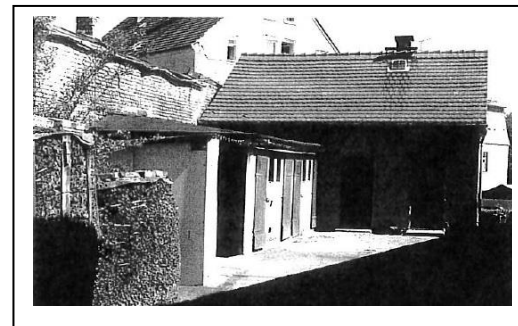

Genforening

Efter krigen hjalp Røde Kors familierne med at genfinde familiemedlemmer. På den måde fandt mor ud af, at far havde overlevet krigen og boede i Lohmen, som stadigvæk var under russisk kommando. Mor besluttede at flytte til Lohmen, så vores lille familie kunne blive genforenet i en lille loftslejlighed over værkstedet. Vi havde intet. Derfor gik kvinderne ud på de store nyhøstede marker og samlede aks, efter at russerne havde høstet markerne. Det var strengt forbudt, men kvinderne gjorde det alligevel. Én gang gik det galt. Russerne opdagede kvinderne, beslaglagde alt og smed kvinderne i fængsel. Det var forfærdeligt. Klaus og jeg gik rædselsslagne til far, som straks gik til russerne. Han truede med at nedlægge arbejdet, hvis mor ikke straks blev løsladt og kom hjem. Det hjalp! Derefter behandlede russerne os med stor respekt og hjælpsomhed. Jeg kan huske, at vi en gang til nytår fik en stor karpe, som svømmede rundt i vores badekar.

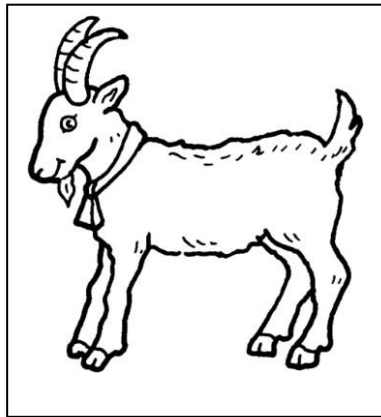
Det er også fornøjeligt at tænke på, at mor lavede en sofa af madrasser. De blev overdækket af lagner, for at få stuen til at se ordentlig ud. En dag fik vi besøg af en russer, som vi kaldte Fliegenschiss. Da han satte sig i min mors hjemmelavede sofa, væltede han om på ryggen, og benene fløj i vejret. Det så sjovt ud, og alle lo.

Selv om krigen var slut, og vi gik i skole og lærte russisk, var tiden urolig for vores lille familie. Mor og far kunne ikke rigtigt finde hinanden igen. I perioden inden genforeningen havde far fundet en anden kvinde. Han troede jo, at vi ikke havde overlevet evakueringen. På det tidspunkt fik vi stillet en ny bolig til rådighed i Dürröhrsdorf Sächsische Schweiz.

Far fik nyt arbejde, mens mor fortsatte med at sy og reparere tøj for folk. Der var arbejde nok. I det ny hjem var der plads til at indrette en stald, og vi fik en lille ged "Resi" som havde store horn og bjælder om halsen. Vi var bange for, at Resi ville stange os. Derfor satte vi

store gummipuffer på hornene. Det gik godt med Resi, som pludselig en dag fik et lille kid.

En anden dag kom far hjem med en lille hare, som fik lov at bo inde hos os. Den havde sin yndlingsplads ved kakkellovnen og flyttede sig kun nødtigt. En dag haren var alene hjemme åd den alle blomsterne i vindueskarmen og rev gardinerne i stykker. Så blev den smidt ud af stuen og måtte dele stald med Resi. Men den løb

hjemmefra flere gange. Desværre var stalden ikke stor nok til 2 gedder, og vi måtte sælge Resi. Det gik ikke så godt, for hun døde kort efter af længsel.

Når jeg tænker tilbage på den tid, mindes jeg en god tid. Der var bl.a. rige muligheder for vintersport. Lige uden for vores dør, gik vejen ned i en dal. Her var det forbudt at kælke. Men fristelsen var for stor for landsbyens børn, som ofte mødtes og kælkede ned i dalen. Af og til kom politiet og snuppede kælkene. Så måtte man ned til politistationen og hente kælken igen. Om sommeren badede vi i floden Vesenitz.

Børnehjemmet

Pludselig en dag blev mor syg og måtte opereres for basedow. Klaus og jeg kom på børnehjem, fordi mor var for syg til at passe os. Man var også bange for, at hun ikke ville overleve. Klaus og jeg blev sendt med tog til sygehuset. Vi måtte dog ikke besøge hende bare stå på

gangen og kikke ind til hende gennem et vindue. Senere fortalte mor, at synet af os havde givet hende livsmod og kræfter til at overleve.

Børnehjemmet var en barsk oplevelse med kæft, trit og retning. På trods af det fik jeg lært at strikke strømper. Mor fik et par, som hun tit talte om. Heldigvis blev hun rask, og vi kunne flytte hjem igen. Det blev en tid med overskud til udflugter i den skønne natur, som mor satte stor pris på. Vi besøgte Dresden, Die Sächsische Schweiz, Meissen og meget mere. Alle udflugter foregik med tog eller til fods. Ofte gik vi på togsprene, som jeg fandt meget irriterende, fordi mine ben var for korte til afstanden mellem svellerne. Som børn i det kommunistiske samfund, havde vi mange muligheder for at deltage i aktiviteter. Mor syede uniformer til os, men nægtede at melde os ind i Pionerorganisationerne. Det gav problemer, som blev forstærket af, at vi ikke ville pynte vores funktionærbolig op til 1. maj. Mor og far var også enige om ikke at anerkende Oder-Neisse-grænsen, som betød at Schlesien blev givet til Polen.

Familien i opbrud

Klaus fik problemer i skolen, da han forsvarede de hjemlige synspunkter. De var ikke velset i det kommunistiske styre. Pludselig en dag skulle far omskoles. Samtidig skulle Klaus på ungdomslejr. Det gjorde mor meget utryk, for hun havde hørt om unge, der blev sendt til Sibirien.

Da mor ikke kunne komme i kontakt med far, besluttede hun sig for at besøge adressen, hvor Klaus skulle møde til ungdomslejren. På adressen lå der bare en politistation. Derfor traf hun en hurtig beslutning, skrev en

besked til far og rejste afsted med os til Vestberlin. Da hendes eneste bagage var en håndtaske, lod grænsepolitiet sig overbevise om, at hun bare skulle på familiebesøg.

Efter ankomsten til Berlin søgte mor opholdstilladelse, og vi kom til endnu en flygtningelejr, denne gang i Tempelhof, hvor rigtigheden af hendes flugt blev undersøgt. I mellemtiden kom far hjem fra kursus og opdagede, at hjemmet allerede var blevet gennemført. Far fik forbud mod at forlade DDR og blev opfordret til, at overtale os til at vende hjem på en 4 timers udrejsetilladelse. Vi skulle mødes ved Brandenburger Tor. Vi mødte en helt forandret far, som roste det russiske regime og fortalte, at han skulle starte sit eget værksted. Vi skulle endelig følge med ham hjem! Mor turde ikke lade sig overtale. Vi fik opholdstilladelse i Vesttyskland d. 22. maj 1953. Ventetiden var hård ved mor, som fik et nervesammenbrud og måtte have lægehjælp. Langt om længe blev det vores tur til at forlade Tempelhof.

Vi blev fløjet til den østfrisiske ø Borkum. Derefter søgte mor arbejde som syerske i tekstilindustrien. Vi måtte flytte til Bocholt, Westfahlen.

Kinderpflegerin

Vi begyndte et nyt liv i Bocholt, Westfahlen i 1953. Året efter afsluttede jeg folkeskolen og begyndte at arbejde for Siemens. Det gav gode penge, og i april 1957 begyndte jeg på min uddannelse som barneplejerske. Jeg ville tage min praktik på et halvt år i Bayern på et fødehjem for "faldne piger". Det betød, at jeg kom til at arbejde for fyrstinde Marie Ilke von Wrede. Hun var jordemoder. Sammen med sin trofaste hjælper Oberschwester Gabrielle drev hun fødehjemmet – en kombineret klinik og opholdssted – for velhavende kvinder, der skulle på "diskret ophold" under en uønsket graviditet.

Når en kvinde havde født sit uønskede barn, forsøgte fyrstinden altid at overbevise hende om, at hun skulle beholde den lille nyfødte. Men ofte endte barnet på børnehjemmet og blev senere bortadopteret.

Det var på alle måder en spændende tid for mig. Man fortalte om fyrstinde von Wrede, at hun selv som ung var blevet mor til en søn. Derfor var hun blevet udstødt af familien og havde uddannet sig som jordemoder. Derefter grundlagde hun fødehjemmet. Hun var en fantastisk kvinde, som ikke stod tilbage for at krydse den Bayerske skov for at assistere ved en fødsel. Imponerende var det også at opleve et helt jagtselskab med heste, hunde og jagthorn gøre deres entre.

Jeg måtte assistere overalt ved fødsler og børnepasning af nyfødte. Jeg husker især én gang, da en meget vigtig kvinde skulle føde tvillinger. De var arvinger til en slægtsgård, så det var meget vigtigt at holde styr på hvem, der blev den førstefødte. Arvefølgen skulle ske på ordentlig vis. En anden kvinde af fornem familie fra Berlin kom 2 måneder før fødslen. Straks hun havde født sit barn tog hun afsted igen. Fyrstinden gjorde meget for at overtale hende til at beholde barnet. Men det lykkedes ikke. Barnet kom på børnehjem og blev senere bortadopteret til en amerikaner.

På nye eventyr

Jeg havde taget min cykel med til Bayern, og brugte den flittigt på mine fridage. Cykelturene gik rundt i Oberbayerns skønne natur. Om aftenerne syede jeg ofte sammen med mine kolleger eller vi ordnede hinandens hår. Da min praktikperiode sluttede, søgte jeg nye udfordringer. Jeg ville opleve vintersport i Garmisch Partenkirchen og blev ansat. Men det passede ikke fyrstinden. Som hun sagde: "Du skal ikke komme galt afsted." Jeg har et meget bedre sted til dig på Gut Thailing i Ebensberg. Familien skal have passet 3 børn på 5, 3 og 1 år. Der er godt nok en godsforvalter, som

ikke kan lade barneplejerskene i fred – men nu var jeg advaret. Sådan gik det til at jeg kom til familien Otto von Feury for at passe Otto Kaj, Isabella og Cornelia.

Job på godset

Jeg rejste til München og blev hentet af privatchauffør. Han havde tid til at køre mig rundt i München, før han hentede Baron Otto von Feury i den bayerske Landsting, hvor han var Landbrugsminister. Derefter kørte vi til Gut Thailing og blev modtaget af Freifrau Paula von Feury og 3 nysgerrige unger.

Gut Thailing lå skønt i Bayerische Wald. Der var to husholdninger og en aftægstbolig. Her boede det ældre grevepar. Baronnen havde giftet sig med en yngre borgerlig pige, som han havde fået de 3 børn med. Jeg boede sammen med familien, kokkepigen, stuepigen og barneplejersken. Baronnen var meget hyggelig og "en rigtig bayer". Han elskede sine unger, som jeg hver morgen skulle hente i hans seng. En gang imellem, når familien var ude, morede jeg og stuepigen os med at prøve fruens fine kjoler.

Det var mit arbejde at tage mig af børnene fra morgen til aften. Vi gik lange ture med barnevogn, cykel og hund. I weekenden kom forældrene med og baronen fortalte ofte jagthistorier om vildsvin, som kunne være farlige.

En dag kom baronen og sagde, at han havde fået mange ansøgninger fra landbrugselever og spurgte mig, hvilken han skulle vælge? Der var alle mulige nationaliteter. Jeg syntes det kunne være spændende med en *dansker*. Og sådan blev det. En måned senere kom baronen og sagde til mig: "Der kører din dansker". Det var som om, han kunne se ind i fremtiden. Kort tid derefter skulle børnene og jeg hjælpe med at plukke lindeblomster. Da mødtes vi for første gang, og vi snakkede lidt sammen.

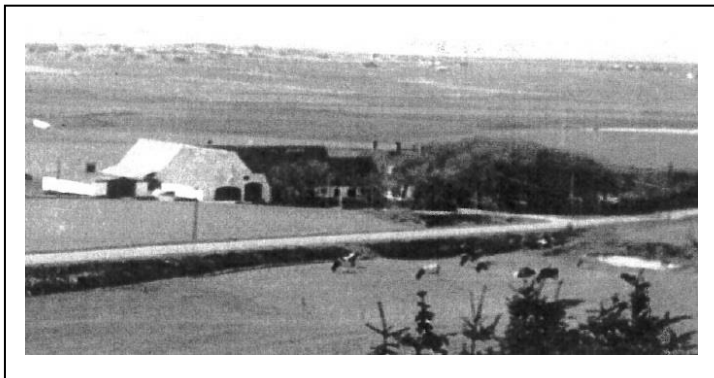
Til daglig var der ellers ingen mulighed for kontakt til landbrugsafdelingen, som havde deres egne fester og udflugter. Der var jo også forvalteren med den åbne sportsvogn. Jeg måtte bruge en undskyldning for at komme i snak med dem og lånte symaskinen.

Forelskelsen

Inden min praktikperiode på 6 måneder udløb, nåede Jens Carl og jeg at forelske os. Men vores veje skiltes, fordi jeg skulle tilbage til skolen og Jens Carl fulgte med en ven til Schweiz for at høste vin. Jeg havde planlagt en længere cykeltur til Salzburg, inden jeg turen gik tilbage til skolen. Det var en lang tur over Alperne og jeg overnattede på vandrehjem undervejs. Desværre mistede jeg undervejs mine penge og havde intet andet valg end at vende tilbage.

Mens jeg afsluttede min uddannelse og fik min eksamen, holdt Jens Carl og jeg kontakten. Vi skrev ofte til hinanden og jeg fik lyst til at rejse til Danmark på kærestebesøg. Det var en helt spontan beslutning at købe en enkeltbillet til Fredericia. En evt. returrejsedag havde jeg da ingen idé om. Det viste sig at blive lidt besværligt. Grænsepolitiet ville nemlig ikke uden videre lade mig rejse ind i landet uden returbillet. Det var meget pinligt, at mødes med kæresten med grænsepolitiet i hælene. Heldigvis fik jeg lov til at besøge Danmark og Jens Carl. Jeg blev hentet i en gammel folkevogn, som han havde lånt af sin far.

Jeg var helt uforberedt på mit første møde med Troldborg. Sikke et syn der mødte mig, da vi kom over Hygum Bakker og jeg kunne se gården, Vesterhavet, Limfjorden og i det hele taget det imponerende panorama. Det var fantastisk.

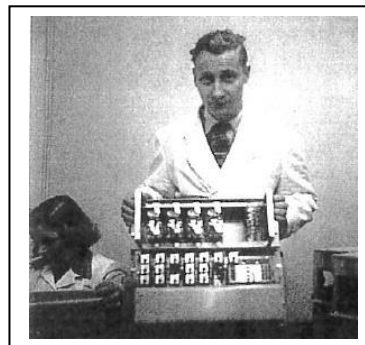
På Troldborg var hele familien forsamlet til velkomst. Det var meget overvældende for mig. Og der gik ikke lang tid inden det store spørgsmål meldte sig: Hvad bliver mit næste skridt? Jens Carl foreslog husholdnings-skole. Men det interesserede mig ikke. Jeg ville hellere i huset og tjene hos Søster og Levi i Nygård. Og der var meget at lære for mig. Sproget var især en udfordring, for faster Nico (overlærerinden) insisterede på at vi talte dansk, så alle forstod hvad vi talte om.

Min første sommer i Danmark

Det blev en dejlig sommer med cykelture til havet og fjorden. I Nygård gjorde Christen alt hvad han kunne, for at jeg skulle føle mig hjemme. Han spillede Caterina Valente for mig, og andre tyske plader. Der var bal i forsamlingshus, og på Troldborg var der familietræf. Søstrene og deres mænd kunde tysk, og det var altid deres store nummer at få mig til at sige rødgrød med fløde mm. Jeg begyndte at stave mig igennem bøger som jeg

kendte på tysk. Faster Nico fik mig til at skrive om min barndom og hun læste korrektur.

Sommeren gik med stormskridt, og jeg måtte tilbage til Bocholt og fik igen arbejde i Siemens. Jeg tjente gode penge og tog kørekort.

Min mor havde fået mig til at lave en kontrakt med en udstyrs-forretning, så jeg kunne spare sammen til mit udstyr. Efterhånden havde jeg alt, hvad der skulle bruges i en husholdning. Jens Carl og jeg skrev sammen, og blev

enig om at gifte os. Min mor fik travlt med at få ordnet papirarbejdet via folkeregistret i Berlin, som endnu ikke helt havde afsluttet flygtningen-sagen. På min arbejdsplads var der flere ældre kolleger, som kunne huske krigen og besættelsestiden i Danmark. De mente at det ikke ville blive let for mig at komme til den egn, der havde været besat af tyskere under krigen. Men det bekymrede mig ikke. Jeg gik i gang med at bestille tid til vielsen hos præsten. Men så kom der et problem. Jeg skulle love at opdrage mine børn i den katolske tro så Jens Carl skulle konvertere.

Derfor besluttede vi os for at blive viet på rådhuset og efterfølgende få den protestantiske kirkes velsignelse. Det gjorde vi så den 29.12.1959 i Bocholt.

Vi rejste sammen til Danmark, og blev modtaget af hele familien. Et loftsværelse blev indrettet til brudesuite, og jeg husker at det var så koldt den vinter at vandet i vaskefadet frøs til is om natten. Rosen i vasen holdt en hel måned i den kulde. Vi havde fået bedstefars brede seng, som var hel bundløs med en kæmpe dyne, så vi kunde holde varmen. Nu havde vi jo regnet med, at vi ikke behøvede at holde fest. Men folk fandt hurtigt ud af, at vi var bleven gift. De sendte blomster og gaver, så vi måtte holde fest i Klinkby forsamlingshus. Vi boede sammen med Helga og Peder (J.C.s forældre) til deres husbyggeri i Lemvig var færdigt. Først derefter kunne vi gå i gang med at restaurere huset på Troldborg. Der var kakkellovne og vi flyttede i det

på det lille kontor. Derudover var der folkestuen, køkken og toilette i brygges. I hestestalden var der karlekammer, og folkene vaskede sig i ude i malkerummet. Da Lisbeth blev født den 12.12. 1960 kan jeg huske, at jeg måtte tørre bleer bag foldedøren, over kakkellovnsrør

